

Rybitwa czubata

SEBASTIAN BIELAK

Nad Biebrzą rybitwy często przebywają wśród zakrzaczeń, w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki (fot. Sebastian Bielak)

Rybitwa czubata (z łac. *Sterna sandvicensis*) to średniej wielkości ptak wędrowny, którego nazwa gatunkowa pochodzi od nastroszonych, czarnych piór na głowie, tworzących niewielki czub. Długość jej ciała wynosi od 35 do 45 cm, rozpiętość skrzydeł 85-105, ogon 15-17 cm, a masa 184-310 g. Rybitwa czubata gniazduje w Europie (od Szkocji aż po Morze Kaspijskie) oraz w Ameryce Północnej (od wschodnich wybrzeży Ameryki aż po południowe Antyle). Zimuje w basenie Morza Śródziemnego, Czarnego i Kaspijskiego, w zachodniej i południowej Afryce oraz od Morza Czerwonego aż po Indie i Cejlon (podgatunek europejski), a także od Antyli aż po Peru i Urugwaj (podgatunek amerykański). Zamieszkuje głównie morskie wybrzeża oraz ujścia rzek, gdzie najchętniej przebywa na piaszczystych wyspach utworzonych przez nurt wody. W Polsce rybitwa czubata oceniana jest jako gatunek lęgowy (tzn., że zakłada gniazda), ale tylko sporadycznie, a jej gniazda widywano na terenie naszego kraju najwyżej 20-50 razy w ciągu minionych dwóch stuleci. Ptak ten znajduje się w Czerwonej Księdze Zwierząt Giniących i Zagrożonych w Polsce, gdzie ma status gatunku krytycznie zagrożonego wyginięciem – jest objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Rybitwy czubate zakładają gniazda w wielkich koloniach, bardzo często razem

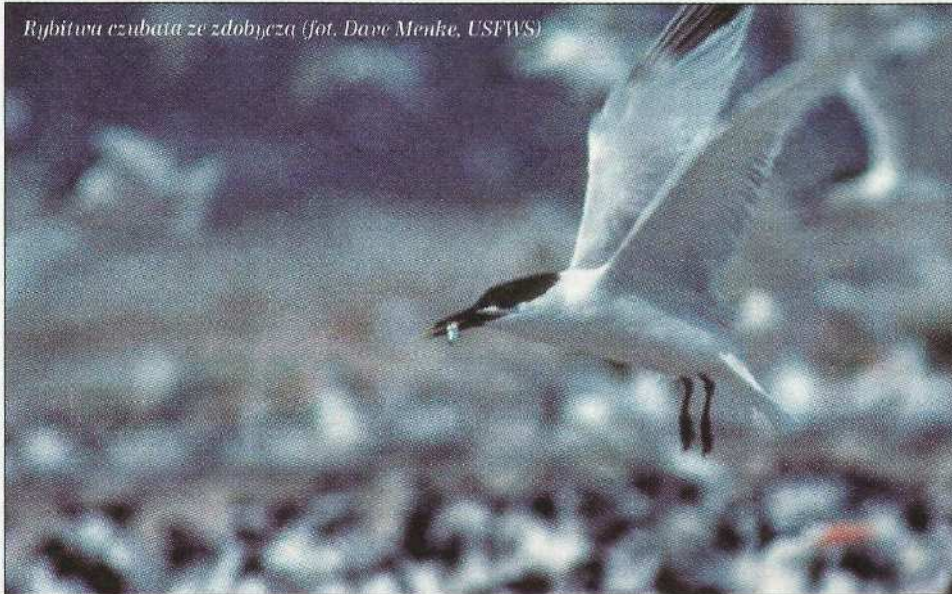
jej gniazda tylko kilka razy. Po wojnie sytuacja niewiele się zmieniła: w czerwcu 1972 roku gniazdowała na jeziorze Gardno (Słowiński Park Narodowy), od 1977 roku do 1982 (z wyjątkiem 1981 r.) w ujściu Wisły, gdzie w kolejnych latach liczba gniazdujących par systematycznie rosła od 53 sztuk (w 1977 r.) do 290-300 par w roku 1982. Niestety w późniejszym okresie rybitwy czubate tylko sporadycznie i w niewielkiej ilości

gniazdowały w tym miejscu, a odkąd w roku 1991 znaleziono ich 24 zniszczone gniazda, więcej legów już nie zauważono.

Polska jest położona na skrajnych, południowych obrzeżach obszaru lęgowego rybitwy popielatej i wobec tego, w zależności od roku oraz liczebności populacji, gatunek ten nie zawsze chce zakładać u nas gniazda. Zwłaszcza że atrakcyjne, ale przede wszystkim bezpieczne dla nich legowiska, jakimi są piaszczyste ląchy u ujścia Wisły, wyłaniają się tylko okresowo. Dodatkowym czynnikiem jest również stałe ocieplanie się klimatu, które powoduje, że północne gatunki ptaków stopniowo wycofują się z najdalej na południe wysuniętych stanowisk lęgowych. Rybitwy czubate widuje się na terenie naszego kraju znacznie częściej w czasie wędrówek, tj. od kwietnia do maja (przelot wiosenny) oraz od lipca do września (przelot jesienny). Wiosną ptaki przemieszczają się pojedynczo lub w niewielkich grupkach, natomiast jesienią pojawiają się w większych ilościach np. w sierpniu 1987 roku widziano w ujściu Wisły stado liczące 1300 ptaków. W głębi kraju rybitwa czubata pojawia się rzadko, a zimuje jeszcze rzadziej – dotychczas na zimę pozostały u nas tylko dwa ptaki, jeden w 1998 r., a drugi w r. 2000, obydwa w Zatoce Gdańskiej.

Zdjęcia (USFWS) zostały udostępnione dzięki uprzejmości United States Fish and Wildlife Service.

Rybitwa czubata ze zdobycza (fot. Dave Menke, USFWS)

z innymi gatunkami rybitw, skąd rozlegają się ich ostre krzyki „kirrek, kirrit, kikiki”. Samo gniazdo to najczęściej płytki dołek usytuowany wprost na ziemi, na piaszczystej plaży, ławicy piasku, a nawet skupiskach żwiru lub kamieni. Od maja do czerwca samica składa w nim od 1 do 3 (najczęściej 2) jaja, żółtawe, pokryte brązowymi plamkami. Wysiadują je oboje rodzice przez 21-29 dni, a po 5 tygodniach od wyklucia pisklęta potrafią już fruwać. Rybitwy czubate wychowują tylko jedno pokolenie potomstwa w ciągu roku.

Dieta tych ptaków składa się z ryb, wodnych bezkręgowców, mięczaków, pierścienic, owadów, a nawet piskląt innych gatunków ptaków. W Polsce rybitwa czubata gnieździ się w okolicach Gdańska oraz na środkowym wybrzeżu. Od zawsze była ona w naszym kraju rzadkim ptakiem lęgowym, a przed II wojną światową spotkano

Rybitwy czubate zaciekle bronią swoich piskląt (fot. Donna Dewhurst, USFWS)

